

Een educatieve wandeling door het Beislovenpark te Zottegem

Educatieve gids voor de leerkracht

*“Ik speel het liefst
binnen want daar
zitten alle
stopcontacten”.*

*Uitspraak van een leerling uit groep zes
en citaat uit 'Het laatste kind in het bos'
van Richard Louv*

1. Inhoudstafel

2.	Een educatieve wandeling in het Beislovenpark van Zottegem	5
2.1.	Het park: Beislovenpark: een stukje geschiedenis	5
2.2.	Hoe werkt het?	5
2.3.	Voorstelling van 'de vogel'	6
3.	Kaart	7
4.	Legende van de symbolen	8
5.	Opbouw van de opdrachtenfiches	9
Opdrachten:		9
1.	Titel van de opdracht.	9
2.	Titel van de opdracht	9
5.1.	Materiaal	10
5.1.1.	Wat hoeven u en de kinderen mee te nemen?.....	10
5.1.2.	Materiaal aanwezig voor de leerkracht	10
5.1.3.	Materiaal aanwezig voor de leerlingen.....	10
5.1.4.	Materiaalkoffer.....	10
6.	Stopplaatsen.....	11
6.1.	Stopplaats 1: start: Inleiding van het natuurpad (5')	11
6.2.	Stopplaats 2: Kennismaking met het Beislovenpark (30')	11
6.2.1.	Het bos door de ogen van een boswachter	11
6.2.2.	Het bos door de ogen van een archeoloog	11
6.2.3.	Het bos door de ogen van een meteoroloog	11
6.2.4.	Het bos door de ogen van een onderzoekster	11
6.3.	Stopplaats 3: Onderzoeken van de bomen in het park (50').....	12
6.4.	Stopplaats 4: land-art (30')	12
6.5.	Stopplaats 5: Vogels (60')	13
6.6.	Stopplaats 6: Luisteren naar de sapstroom en filosoferen (30')	13
6.7.	Stopplaats 7: Insecten (50')	14
6.8.	Stopplaats 8: Texturen zoeken en natuurparfum maken (20').....	14
6.9.	Stopplaats 9: Bijen (20')	15
6.10.	Stopplaats 10: Spel: De voedselpiramide en Jan De Lichte(50')	15
6.11.	Stopplaats 11: Wateronderzoek (15')	15
6.12.	Stopplaats 12: Natuurschilderij ontwerpen (15')	16
6.13.	Stopplaats 13: Grondonderzoek (15')	16

6.14.	Stopplaats 14: Luisteren naar de natuur (20')	16
6.15.	Stopplaats 15: De moestuin (30')	17
6.16.	Stopplaats 16: einde: Wie is de vogel? (10')	17
7.	Korte toelichting bij de keuze van de opdrachten	17
8.	Overzicht: Hoe bereidt u zich best voor?	18
8.1.	Aan welke eindtermen en leerplandoelen wordt gewerkt?	19
8.1.1.	Eindtermen	19
8.1.2.	Leerplandoelen	21

2. Een educatieve wandeling in het Beislovenpark van Zottegem

2.1. Het park: Beislovenpark: een stukje geschiedenis

Het gebied Beisloven ligt ten noorden van het stadscentrum van Zottegem. Sinds de middeleeuwen ontwikkelde het gebied zich tot een bewoningskern. De Bettelhovebeek, die aanwezig is in het Beislovenpark, functioneerde duidelijk als een grens. De bevolking concentreerde zich vooral in het centrum van Zottegem. (Solva, 2017).

'Beisloven' is een toponiem en verwijst naar de heren van 'Benselhove'. Dit toponiem wijst duidelijk aan dat de omgeving toch in gebruik was tijdens de middeleeuwen, hoewel de bevolking vooral geconcentreerd was ten zuiden van de Bettelhovebeek. We kunnen dit ook duidelijk zien aan de omgrachte site, kasteelhoeve met watermolen en het Egmontkasteel (Solva, 2017), wat overigens ook een mooie plek is om te bezoeken met de kinderen. Het eigenlijke Beislovenpark ligt dus ten noorden van de Bettelhovebeek. Uit een cartografische studie blijkt dat dit gebied niet bebouwd was. Dit had voornamelijk te maken met de natte gronden die er aanwezig zijn.

Sinds de late 18de eeuw was er ook een straat aanwezig in het gebied, dit is de voorloper van de Leirensweg. Het gebied werd in deze periode gebruikt als bos en/of weiland (Solva, 2017).

2.2. Hoe werkt het?

De bedoeling van deze handleiding is om u als leerkracht te ondersteunen tijdens een educatieve wandeling door het Beislovenpark. Tijdens deze wandeling zullen de leerlingen naar enkele stopplaatsen zoeken aan de hand van een kaart en van de ijsvogels die op bordjes staan aangeduid in het park. Bij elke ijsvogel voeren de leerlingen een opdracht uit. Wanneer zij de opdracht tot een goed einde hebben gebracht, kan u als leerkracht nieuwe coördinaten meegeven om de leerlingen toe te laten de volgende stopplaats (met bijhorende opdracht) te zoeken.

BELANGRIJK is dat u nog niet vermeld dat de vogel een 'ijsvogel' is.

De leerlingen krijgen namelijk op het einde van de wandeling een opdracht waarbij ze de letters van het woord 'ijsvogel' moeten zoeken. Zij zullen dan te weten komen welke vogel hen gedurende deze wandeling heeft rondgeleid en waarom dit mysterieuze vogeltje aanwezig is in het park.

Bij de stopplaatsen kan u met de leerlingen verschillende opdrachten uitvoeren. Ook zal de ijsvogel telkens een inleiding geven en de leerlingen dus meenemen in het park. U kan als leerkracht de leerlingen begeleiden en de opdrachten en de uitleg van de ijsvogel vertellen aan de kinderen. De opdrachtenfiches kunnen ook gelezen worden door de kinderen zelf. Natuurlijk bent u als leerkracht vrij om te kiezen welke opdrachten u uitvoert met de kinderen.

In deze handleiding kan u algemene informatie terugvinden over de opdrachten die aan bod komen in het natuurpad. Er staan ook enkele aandachtspunten bij vermeld voor u als leerkracht. Tijdens de wandeling hoeft u deze handleiding niet mee te nemen; er wordt namelijk gebruik gemaakt van opdrachtenfiches die u kan terugvinden in de materiaalkoffer.

2.3. Voorstelling van 'de vogel'

U kan dit voorlezen als leerkracht, zodat de leerlingen op de hoogte zijn van wie hen zal begeleiden tijdens de wandeling. De leerlingen hebben de voorstelling van de vogel ook in hun werkboekje. Bij het begin van elke opdracht geeft de vogel ook telkens een korte inleiding aan de kinderen.

Hallo allemaal!

Zoals jullie zien ben ik een vogel, maar ik ben niet zomaar een vogel. Ik val heel hard op door mijn kleuren: blauw en oranje; dat is een beetje mijn streepjescode. In de Vlaamse Ardennen kom ik steeds vaker voor. Jullie bevinden jullie nu namelijk aan de rand van de Vlaamse Ardennen. Naast mijn felle kleuren heb ik ook een heel speciale staart. Zien jullie dat goed? Ik heb een snoer als staart. Weten jullie waarom? Omdat steeds meer kinderen binnen willen spelen, omdat daar de stopcontacten zijn. Maar ik speel veel liever buiten. Willen jullie graag ook weten hoe ik heet? Door mij te volgen op deze ontdekkingstocht door het Beislovenpark, zal je te weten komen tot welke familie ik behoor. Als jullie de opdrachten goed hebben uitgevoerd, kunnen jullie op het einde van de zoektocht mijn naam te weten komen. Maar daarvoor moet je me op verschillende plaatsen in het park zien te vinden!

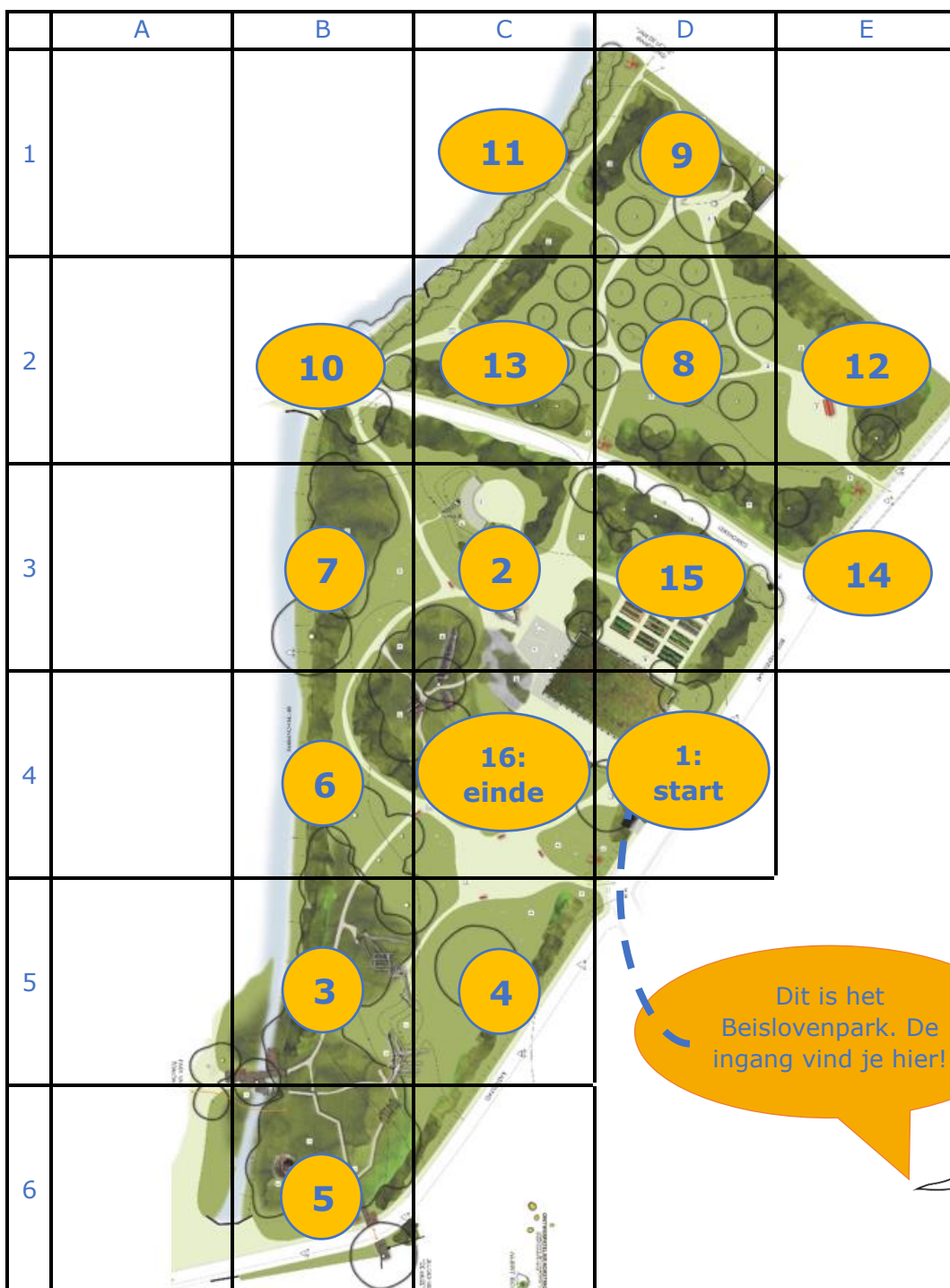
Veel plezier!

3. Kaart

Op onderstaande kaart zijn de verschillende stopplaatsen aangeduid. De kinderen beschikken over een kaart met hetzelfde raster, maar zonder nummers van de stopplaatsen. Het is namelijk de bedoeling dat zij aan de hand van de gekregen coördinaten telkens op zoek gaan naar de ijsvogel in een specifiek gebied. Deze kaart kan u ook in de Materiaalkoffer vinden.

4. Legende van de symbolen

Op de opdrachtenfiches wordt gebruik gemaakt van verschillende symbolen. Hieronder wordt kort wat uitleg gegeven.

Symbolen op de opdrachtenfiches:

Dit symbool geeft aan welk materiaal er nodig is om de opdracht uit te voeren.

Dit symbool geeft aan met hoeveel leerlingen de opdracht kan uitgevoerd worden.

Symbool bij informatie voor de leerkracht:

Dit symbool geeft u wat extra informatie. Dit kan belangrijke informatie zijn in verband met de stopplaats of wat achtergrondinformatie.

5. Opbouw van de opdrachtenfiches

Elke opdrachtenfiche is op dezelfde manier opgebouwd:

Opdrachtenfiche ...

Inleiding tot het onderwerp en thema door de vogel. Dit kan voorgelezen worden door een leerling of door uzelf.

Opdrachten:

1. Titel van de opdracht.

- Benodigheden uit de koffer.

- Met hoeveel leerlingen de opdracht kan uitgevoerd worden.

Uitleg van de opdracht voor de leerlingen. Dit kan opnieuw voorgelezen worden door een leerling of door uzelf.

2. Titel van de opdracht

- Benodigheden uit de koffer.

- Met hoeveel leerlingen de opdracht kan uitgevoerd worden.

Uitleg van de opdracht voor de leerlingen. Dit kan opnieuw voorgelezen worden door een leerling of door uzelf.

...

5.1. Materiaal

5.1.1. Wat hoeven u en de kinderen mee te nemen?

Al het nodige materiaal om de opdrachten uit te voeren, is aanwezig in de materiaalkoffer die u kan ophalen bij de jeugddienst in Zottegem.

U heeft het werkboekje voor de leerlingen ontvangen via mail. Hieruit selecteert u best vooraf welke opdrachten u wil uitvoeren met de leerlingen. Deze boekjes moeten uiteraard afgedrukt worden voor het aantal leerlingen in uw klas.

U kan vragen aan de leerlingen om een schrijfplankje en een potlood of balpen mee te nemen, zodat zij actief aan de slag kunnen gaan in het Beislovenpark.

Als leerkracht kan u best ook een fluitje meenemen. De leerlingen gaan namelijk op verschillende momenten een opdracht uitvoeren in groepjes in het park.

5.1.2. Materiaal aanwezig voor de leerkracht

Tas met volgende zaken (aanwezig in de materiaalkoffer):

- Voorstelling van de vogel.
- Kaart voor de leerkracht (met stopplaatsen aangeduid).
- Blad met coördinaten per opdracht.
- Aandachtspunten per opdracht.
- Informatie over de ijsvogel (einde).

5.1.3. Materiaal aanwezig voor de leerlingen

Voordat de wandeling van start gaat, krijgen de leerlingen een kaart met de coördinaten van de stopplaatsen (A3-formaat, eventueel per twee leerlingen).

De opdrachtenfiches en het overige materiaal blijft in de materiaalkoffer en wordt pas gebruikt bij het uitvoeren van de opdrachten.

5.1.4. Materiaalkoffer.

De materiaalkoffer wordt gedurende de wandeling meegenomen. Draag a.u.b. de nodige zorg voor de inhoud van de koffer, en zorg ervoor dat dit ook duidelijk gemaakt wordt aan de kinderen. Het materiaal wordt per opdrachtenfiche geraadpleegd en vervolgens opnieuw mooi in de koffer geplaatst.

6. Stopplaatsen

Hieronder krijgt u een overzicht van de opdrachten. Er wordt telkens wat uitleg gegeven en stilgestaan bij enkele aandachtspunten. Er wordt ook een richtlijn gegeven in verband met de duur. Uiteraard bepaalt u dit bij elke opdracht zelf. Noteer eventueel voor uzelf welke opdrachten u aanspreken. U kan namelijk op het einde een keuze maken uit de verschillende opdrachtenfiches, die u wil uitvoeren met de kinderen.

6.1. Stopplaats 1: start: Inleiding van het natuurpad (5')

Bij deze stopplaats wordt kort wat uitleg gegeven over het natuurpad op de opdrachtenfiche. Dit wordt voorgelezen.

Spreek duidelijk af met de leerlingen dat u niet alle opdrachten uitvoert, zodat zij hiervan op de hoogte zijn.

6.2. Stopplaats 2: Kennismaking met het Beislovenpark (30')

Bij deze stopplaats wordt gebruik gemaakt van maskertjes. De leerlingen leven zich in in een boswachter, een archeoloog, een meteoroloog en een onderzoekster. Ze worden verdeeld in groepjes van ongeveer een 5-tal leerlingen en zetten het masker op. Ze voeren de bijhorende opdrachten uit en komen samen in het amfitheater van het park. Ze stellen vervolgens voor aan de anderen wat ze onderzocht hebben.

6.2.1. Het bos door de ogen van een boswachter

De leerlingen onderzoeken de afspraken en de regels die in het park gelden. Zij maken gebruik van symbolen en vormen zinnen bij deze symbolen. Dit wordt op een afsprakenbord gekleefd.

6.2.2. Het bos door de ogen van een archeoloog

De leerlingen vormen twee puzzels van plattegronden en vergelijken het Beislovenpark van vroeger en nu. Dit wordt besproken en vergeleken aan de hand van enkele vragen.

6.2.3. Het bos door de ogen van een meteoroloog

De leerlingen onderzoeken het weer van de dag. Hiervoor maken zij gebruik van hun werkboekje om de weerkalender aan te vullen. Deze groep duidt dit ook aan op het 'weerbord'. Iedereen vult dit aan in het werkboekje.

6.2.4. Het bos door de ogen van een onderzoekster

De leerlingen onderzoeken de functies van het park of wat je er allemaal kan doen. Hiervoor bekijken zij een kijkplaat en zoeken naar verschillende mogelijkheden. Zij stellen dit voor aan de groep.

Bij deze stopplaats deelt u best de werkboekjes uit. Verdeel de leerlingen heterogeen zodat zij elkaar kunnen helpen. Wanneer de groepjes klaar zijn, kan u hen bij elkaar laten komen in het amfitheater. Wanneer er onvoldoende maskers zijn voor een bepaalde groep, zouden de leerlingen het masker af en toe moeten doorgeven.

6.3. Stopplaats 3: Onderzoeken van de bomen in het park (50')

Bij deze stopplaats onderzoeken de leerlingen de bomen in het park. Ze worden verdeeld in groepjes van ongeveer vijf leerlingen. Hierbij is het essentieel dat u de eerste opdracht zelf uitvoert, zodat de leerlingen zien hoe ze de verschillende bomen kunnen onderzoeken.

- Opdracht 1 (10'): De leerlingen nemen gelamineerde bladeren uit de materiaalkoffer en zoeken naar de bijpassende boom in het park.
- Opdracht 2 (15'): De leerlingen onderzoeken hun boom en maken een identiteitskaart (zie werkboekje leerlingen).
- Opdracht 3 (15'): De leerlingen bepalen de omtrek en de hoogte van de boom.

De derde opdracht wordt klassikaal uitgevoerd, zodat deze correct kan verlopen en zodat u wat extra uitleg kan geven indien nodig. Kies een mooie boom op een duidelijke en open plaats in het park, zodat de leerlingen ruimte hebben om de boom te meten.

- Opdracht 4 (5'): De leerlingen spelen een spel per twee. Eén leerling beeldt de vorm van een blad of een bladrand uit. De andere leerling raadt welk blad wordt uitgebeeld. Hiervoor kan ook gebruik gemaakt worden van het werkboekje.
- Opdracht 5 (5'): Dit is een inlevingsopdracht waarbij de leerlingen de ogen sluiten en zich inleven in een boom. De leerkracht leest de tekst rustig voor.

6.4. Stopplaats 4: land-art (30')

Bij deze stopplaats gaan de leerlingen aan de slag met natuurlijke materialen uit het park. Ze worden eventueel verdeeld in groepjes van twee of drie leerlingen om op zoek te gaan naar de verschillende kleuren. Vervolgens kan de volledige klas aan het werk gezet worden.

- Opdracht 1 (10'): De leerlingen gaan op zoek naar verschillende kleuren in het park. Hiervoor maken ze gebruik van een kleurenpalet.
- Opdracht 2 (10'): De leerlingen maken een herfstboog met de kleuren die ze gevonden hebben. Dit is een regenboog met de natuurlijke materialen.
- Opdracht 3 (10'): De leerlingen maken een origineel kunstwerk met de natuurlijke materialen die ze verzameld hebben.

Afhankelijk van de klas kan u bij deze opdracht kiezen of u de klas onderverdeeld in groepen of de volledige klas laat samenwerken. Uiteraard is het heel fijn om een volledige klasgroep tot een groot resultaat te laten komen. Deze opdracht leent er zich ook toe om een sterk groepsgevoel te creëren. Zeker en vast het uitproberen waard.

6.5. Stopplaats 5: Vogels (60')

Bij deze stopplaats maken de leerlingen kennis met verschillende vogels uit het Beislovenpark. Ze proberen ook een vogelnestje te maken en tot slot wordt eventueel ook een spel gespeeld.

- Opdracht 1 (30'): Memoryspel met de vogels uit het Beislovenpark. Dit spel wordt klassikaal gespeeld. De leerlingen worden verdeeld in groepjes en bij elke ronde neemt één leerling van de groep twee kaartjes. Wanneer dit een correct duo is, krijgt de groep deze vogel. Vervolgens loopt één van de leerlingen naar de materiaalkoffer en zoekt de correcte beschrijving van de vogel. Hierdoor kunnen ze punten verdienen. De groep die het meest aantal punten heeft gescoord, bezit de beste vogelspotters. Eventueel kunnen ze vervolgens eens rondkijken in het park om enkele vogels te spotten en kunnen ze ook eens de ogen sluiten om te luisteren of ze enkele vogels horen.
- Opdracht 2 (15'): De leerlingen verzamelen allerlei natuurlijke materialen en proberen hiermee een vogelnest te bouwen.
- Opdracht 3 (15'): De leerlingen spelen een spel waarbij de helft van de groep een vogel is en de andere helft van de groep een jager. Vooraf worden koppels gevormd van een vogel en een jager. De vogels spreken een origineel geluid af met hun jager. Op het signaal van de leerkracht verstoppen de vogels zich in het park. Ze maken hun originele geluid. De jagers gaan op zoek naar hun persoonlijke vogel in het park. Wanneer ze hun eigen vogel gevonden hebben, brengen ze deze naar het vogelnest en vervolgens helpen ze eventueel de andere jagers.

6.6. Stopplaats 6: Luisteren naar de sapstroom en filosoferen (30')

Bij deze stopplaats krijgen de leerlingen de kans om even na te denken over enkele vragen. Dit wordt ingeleid met het luisteren naar de sapstroom bij bomen.

- Opdracht 1 (10'): De leerlingen luisteren met een stethoscoop naar de sapstroom bij een boom. (Dit is enkel mogelijk in het voorjaar!)
- Opdracht 2 (20'): De leerlingen filosoferen in dit verband over het thema 'bomen'.

Het is belangrijk om als leerkracht het filosofisch gesprek te leiden aan de hand van de richtvragen die u kan vinden op de opdrachtenfiche. Ook is het bij filosoferen heel belangrijk dat u verschillende meningen aan bod laat komen en niets afkeurt. Kinderen hebben hun persoonlijke mening en bij filosoferen wordt dit toegelaten. Op deze manier kan u een open gesprek en een aangenaam filosofiemoment creëren.

! Wanneer u met een grote klas bent, kan u de leerlingen bijvoorbeeld op klasnummer laten luisteren naar de sapstroom terwijl u filosofeert met de anderen van de klas; er is namelijk maar één stethoscoop aanwezig.

! U kan als leerkracht best de stethoscoop tegen de boom houden, omdat dit veel lawaai kan maken bij onzorgvuldig gebruik.

6.7. Stopplaats 7: Insecten (50')

Bij deze stopplaats voeren de leerlingen verschillende opdrachten uit in verband met de insecten.

- Opdracht 1 (10'): De leerlingen zoeken naar bodemdiertjes in het park met de loeppotjes en eventueel schepjes. Ze zoeken onder de stenen, bij bomen, in het gras,... Alle kinderen komen samen en tonen de diertjes aan elkaar.
- Opdracht 2 (10'): De leerlingen maken een identiteitskaart van een bodemdiertje. Hierbij wordt de vindplaats besproken, het uiterlijk en wordt de naam gezocht aan de hand van een zoekkaart (zie werkboekje leerlingen).
- Opdracht 3 (5'): De leerlingen kijken hoe de bodemdieren zich voortbewegen door hen op een wit blad te plaatsen. Eventueel kunnen enkele leerlingen het dier ook eens op hun hand laten lopen.
- Opdracht 4 (10'): De leerlingen kijken naar de checklist (zie werkboekje leerlingen). Ze duiden aan welke dieren reeds gevonden werden en bekijken of ze nog enkele andere dieren kunnen vinden.
- Opdracht 5 (15'): Spel: 'Ik ben een spin en ik heb zin in'. De leerlingen spelen een spel waarbij de kruisspin (1 leerling) in het midden van een kring staat. De andere leerlingen zijn allemaal een ander bodemdier. Er zijn telkens twee leerlingen die hetzelfde dier vertegenwoordigen, en zij staan recht tegenover elkaar. De kruisspin zegt telkens de zin 'Ik ben een spin en ik heb zin in....' en noemt een diertje op. Deze twee diertjes proberen in de kring (het web) van plaats te wisselen. Wanneer de spin één van de dieren kan aantikken, is hij of zij opgegeten door de spin en nemen ze mekaars plaats in. De getikte leerling wordt zodoende de spin. Let op: de leerlingen mogen enkel in de kring lopen, niet langs de buitenkant.

Wanneer u een even klas heeft, kan u twee kruisspinnen in het midden van de kring plaatsen. Dit kan eventueel ook als moeilijkheid toegevoegd worden.

6.8. Stopplaats 8: Texturen zoeken en natuurparfum maken (20')

Bij deze stopplaats is het doel om met een vijzel een natuurparfum te maken met verschillende natuurlijke materialen. Dit wordt voorafgegaan door een opdracht waarbij gezocht wordt naar verschillende texturen in de natuur aan de hand van een checklist.

- Opdracht 1 (10'): De leerlingen zoeken naar verschillende texturen in de natuur aan de hand van een checklist (zie werkboekje leerlingen).
- Opdracht 2 (10'): De leerlingen gaan op zoek naar verschillende geuren in de natuur en mengen deze bij elkaar. Ze maken hun originele natuurparfum uit de natuur. Zij kunnen vervolgens eventueel ook nog een etiket ontwerpen om hun natuurparfum te omschrijven en promoten (zie werkboekje leerlingen).

6.9. Stopplaats 9: Bijen (15')

Bij deze stopplaats maken de leerlingen kennis met solitaire bijen. Ze mogen ook een kijkje nemen in de nestjes van de bijen.

- Opdracht 1 (10'): De leerlingen mogen eens gaan kijken naar het bijenhotel. Hier zitten heel wat solitaire bijen. Deze bijen kunnen NIET STEKEN! De leerlingen kunnen de zoekkaart nemen van de bijen en eens kijken of ze een bepaalde bij zien aan het bijenhotel.
- Opdracht 2 (5'): De leerlingen mogen op 'babybezoek' gaan bij de bij. Er is een nestkastje dat open gemaakt kan worden. In de verschillende buisjes zie je vervolgens de eitjes of eventueel kleine bijtjes zitten. De verschillende delen van het nest zijn ook aangeduid op de opdrachtenfiche. Dit kan besproken worden met de leerlingen.

Het is belangrijk dat u als leerkracht het nestkastje openmaakt, of dit eventueel laat doen door een leerling die voorzichtig te werk kan gaan, wanneer u dit liever niet zelf doet. Ook is het belangrijk om dit daarna terug mooi dicht te maken, zowel voor de bijen, als voor de volgende groepen die op bezoek komen in het Beislovenpark.

6.10. Stopplaats 10: Spel: De voedselpiramide en Jan De Lichte(50')

Bij deze stopplaats maken de leerlingen onderliggend kennis met een voedselpiramide. Er wordt een strategisch spel gespeeld waarbij twee groepen tegen elkaar strijden en aan de hand van de voedselpiramide proberen te winnen. Ook is Jan De Lichte in het spel verwerkt; dit zijn 1 of 2 leerlingen die rondlopen in het park, maar niet behoren bij één van de twee groepen. Zij proberen iedereen te tikken en de kaartjes af te nemen van alle dieren. Zij winnen van elk dier, maar niet van de jager of de vliegenzwam.

6.11. Stopplaats 11: Wateronderzoek (15')

Bij deze stopplaats staan de leerlingen even stil bij het water in het Beislovenpark, aan de hand van de Bettelhovebeek. Eerst wordt het water onderzocht. Vervolgens denken de leerlingen ook na over de dieren die komen drinken van het water.

- Opdracht 1 (10'): De leerlingen nemen met een emmertje water uit de beek, ze bekijken dit water goed en noteren hun waarnemingen in het werkboekje (zie werkboekje leerlingen).
- Opdracht 2 (5'): De leerlingen denken na over wie allemaal van het water komt drinken in het Beislovenpark. Dit wordt ook aangevuld in het werkboekje (zie werkboekje leerlingen).

Deze stopplaats is gelegen aan een plaats om naar het water te luisteren. Dit kan u ook even doen met de leerlingen. Omdat de waterspiegel vrij diep ligt, is het belangrijk dat u de leerlingen goed begeleidt bij het nemen van het water met de emmer. U kan dit zelf doen of eventueel enkele rustige leerlingen aanduiden. U kan ook water nemen aan de andere kant van het park (coördinaat B5), daar ligt de waterspiegel minder diep.

6.12. Stopplaats 12: Natuurschilderij ontwerpen (15')

Bij deze stopplaats gaan de leerlingen muzisch aan de slag. Ze ontwerpen een natuurschilderij en tekenen eventueel hun ideale droompark.

- Opdracht 1 (10'): De leerlingen ontwerpen een schilderij aan de hand van het kijken naar de natuur door een kadertje. Ze zoeken een mooi beeld in het park en kijken hier gedurende vijf minuten naar, door het kadertje. Vervolgens tekenen ze dit na in hun werkbundel (zie werkboekje leerlingen).
- Opdracht 2 (5'): De leerlingen ontwerpen hun ideale droompark en maken hiervan een schets (zie werkboekje leerlingen).

6.13. Stopplaats 13: Grondonderzoek (15')

De leerlingen bespreken de lagen van het park en vervolgens onderzoeken zij de bodem aan de hand van een schema.

- Opdracht 1 (5'): De leerlingen bespreken aan de hand van een afbeelding de verschillende lagen in het park. Ze plaatsen de woorden 'mossen, kruiden, struiken, bomen' op de juiste plaats. Eventueel kan stilgestaan worden bij de 'humuslaag'.
- Opdracht 2 (10'): De leerlingen onderzoeken de bodem aan de hand van een schema. Ze nemen hiervoor een stukje grond en kneden dit op een aantal manieren, waardoor ze de juiste grondsoort kunnen bekomen in het schema.

6.14. Stopplaats 14: Luisteren naar de natuur (15')

Bij deze stopplaats krijgen de leerlingen de opdracht om even te luisteren naar de natuur en stil te staan bij de verschillende geluiden die gehoord worden. Er is een individuele opdracht voorzien en een klassikale opdracht.

- Opdracht 1 (5'): De leerlingen verspreiden zich over het pad in het midden van het Beislovenpark (Leirensweg). Zij krijgen de opdracht om gedurende vijf minuten te luisteren naar de natuur en op een cd'tje te schrijven wat ze horen (zie werkboekje leerlingen).
- Opdracht 2 (10'): De leerlingen bespreken klassikaal de verschillende geluiden die op de geluidsbarometer staan. Ze duiden met wasspelden aan welke geluiden storend en welke geluiden aangenaam zijn. Dit kan klassikaal besproken worden.

Deze stopplaats is gelegen aan de straat (Beislovenstraat). Het is belangrijk dat u hierbij voorzichtig bent, want er kunnen auto's passeren. Het kleine straatje tussen de twee delen van het park (de Leirensweg) is autovrij. Hier is het dus geen probleem om de leerlingen te laten staan of wandelen.

6.15. Stopplaats 15: De moestuin (30')

Bij deze stopplaats werken de leerlingen een opdracht uit in verband met de groenten uit de moestuin. Aan de hand van raadsels vullen de leerlingen een seizoenskalender aan met groenten en fruit. Dit wordt in groepjes gedaan en vervolgens wordt opnieuw een winnaar aangeduid.

6.16. Stopplaats 16: einde: Wie is de vogel? (10')

Wie heeft de leerlingen gedurende de volledige route begeleid op hun zoektocht? Ze maken een puzzel in groepjes en komen vervolgens de naam van de ijsvogel te weten. Er wordt ook kort nog wat uitleg gegeven over de ijsvogel.

7. Korte toelichting bij de keuze van de opdrachten

Nu u alles doorgelezen heeft, kan u een keuze maken uit de opdrachten van het natuurpad.

Er is een eenvoudige opdeling gemaakt:

- Opdrachtenfiche 1: start (wordt best door iedereen uitgevoerd)
- **Even nummers:** Muzische activiteiten.
- **Oneven nummers:** Educatieve activiteiten.
- Opdrachtenfiche 16: einde (wordt best door iedereen uitgevoerd)

Bij de keuze van de activiteiten kan rekening gehouden worden met deze opdeling

Uiteraard bent u niet verplicht om enkel de even of de oneven nummers uit te voeren. U bent vrij om te kiezen welke opdrachten u uitvoert.

Wanneer u liever enkele specifieke opdrachten kiest uit de opdrachtenfiches is dit ook geen probleem.

Het is ook belangrijk om rekening te houden met de tijd die u nodig heeft om u met de leerlingen te verplaatsen tussen de stopplaatsen. Dit zal meestal een vijf- tot tiental minuten in beslag nemen.

8. Overzicht: Hoe bereidt u zich best voor?

1. Noteer op een blad welke opdrachten u zeker en vast wil uitvoeren met de leerlingen. Dit is een mooi overzicht voor uzelf, dus neem dit ook mee naar het natuurpad.
Tip: Noteer eventueel welke opdrachten u zeker en vast wil doen en welke u achter de hand houdt, bij voldoende tijd.
2. Druk de werkboekjes af voor de leerlingen. Dit kan eenvoudig door bij het afdrukken de correcte paginanummers te kiezen (afhankelijk van welke opdrachten u wil uitvoeren).
3. U kan de leerlingen van tevoren voorbereiden op de wandeling door de vogel voor te stellen (zie pagina 16). Dit kan eventueel ook bij de start van de wandeling, in het Beislovenpark zelf. de voorstelling van de vogel bevindt zich ook in de koffer bij het materiaal voor de leerkracht.
4. Noteer in de agenda van de leerlingen om een schrijfplankje mee te nemen.
5. Neem zelf een fluitje mee en laat de leerlingen een potlood of balpen en hun schrijfplankje meenemen.
6. Tot slot: Vertrek naar het Beislovenpark en beleef een fantastische dag!

8.1. Aan welke eindtermen en leerplandoelen wordt gewerkt?

8.1.1. Eindtermen

Wetenschappen en techniek – Natuur

De leerlingen:

- 1.1 kunnen gericht waarnemen met alle zintuigen en kunnen waarnemingen op een systematische wijze noteren.
- 1.2 kunnen, onder begeleiding, minstens één natuurlijk verschijnsel dat ze waarnemen via een eenvoudig onderzoek toetsen aan een hypothese.
- 1.3 kunnen in een beperkte verzameling van organismen en gangbare materialen gelijkenissen en verschillen ontdekken en op basis van minstens één criterium een eigen ordening aanbrengen en verantwoorden.
- 1.4 kennen in hun omgeving twee verschillende biotopen en kunnen er enkele veel voorkomende organismen in herkennen en benoemen.
- 1.5 kunnen bij organismen kenmerken aangeven die illustreren dat ze aangepast zijn aan hun omgeving.
- 1.7 kunnen de wet van eten en gegeten worden illustreren aan de hand van minstens twee met elkaar verbonden voedselketens.
- 1.11 kunnen de weerslelementen op een bepaald moment en over een beperkte periode, meten, vergelijken en die weersituatie beschrijven.

Muzische vorming – Beeld

De leerlingen kunnen:

- 1.2 door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.
- 1.3 beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren en er kritisch tegenover staan.
- 1.4 plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.
- 1.5 beeldende problemen oplossen, technieken toepassen en gereedschappen en materialen hanteren om beeldend vorm te geven op een manier die hen voldoet.
- 1.6 tactiele, visuele impressies, ervaringen, gevoelens en fantasieën op een beeldende manier weergeven.

Muzische vorming – Muziek

De leerlingen kunnen:

- 2.1 muziek beluisteren en ervaren, muzikale impressies opdoen uit de geluidsomgeving met aandacht voor enkele kenmerken:
  - klankeigenschap
  - functie/gebruikssituatie

Muzische vorming – Drama

De leerlingen kunnen:

- 3.2 spelvormen waarnemen en inzien dat de juiste verhouding tussen woord en beweging de expressie kan vergroten.
- 3.3 geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven.

Muzische vorming – Attitudes

De leerlingen kunnen:

- 6.1 blijvend nieuwe dingen uit hun omgeving ontdekken.
- 6.3 genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen.
- 6.4 vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen.

Mens en maatschappij – Tijd

De leerlingen:

- 3.8 kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.
- 3.9 tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Mens en maatschappij – Ruimte

De leerlingen:

- 4.1 kunnen aan elkaar een te volgen weg tussen twee plaatsen in de eigen gemeente of stad beschrijven. Ze kunnen deze reisweg ook aanduiden op een plattegrond.
- 4.13 kunnen een atlas raadplegen en kunnen enkele soorten kaarten hanteren gebruik makend van de legende, windrichting en schaal.
- 4.14 kunnen de gevaarlijke verkeerssituaties in de ruimere schoolomgeving lokaliseren.

Lichamelijke opvoeding – Motorische competenties

- 1.33 kunnen onder verschillende sensorische prikkels die gelijktijdig worden waargenomen de relevante prikkel selecteren.

8.1.2. Leerplandoelen

Ontwikkeling van oriëntatie op de wereld – Oriëntatie op natuur

- OWna1 De natuur actief opzoeken en waarderen.
- Via exploreren meer te weten te komen over de natuur en het milieu.
  - Waardering tonen voor de aanwezigheid van organismen in de omgeving - afkeuring tonen ten aanzien van negatief gedrag tegenover de natuur.
- OWna2 In verschillende biotopen vaak voorkomende organismen waarnemen, onderzoeken, benoemen en ordenen.
- Vaak voorkomende organismen uit de eigen omgeving waarnemen, herkennen en onderzoeken.
  - Vaak voorkomende organismen in biotopen in de omgeving herkennen en benoemen.
- OWna3 Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe mensen voor hun levensbehoeften sterk afhankelijk zijn van de natuur.
- Onderzoeken en illustreren dat levende organismen energie nodig hebben - de wet van eten en gegeten worden kunnen illustreren aan de hand van minstens twee met elkaar verbonden voedselketens.
- OWna5 Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe levende organismen door een specifieke (lichaams)bouw, houding of handeling aangepast zijn om in hun omgeving te functioneren en te overleven.
- De uitwendige bouw van een plant onderzoeken en daarbij woorden gebruiken zoals wortel, stengel, steel, knop, bloem, vrucht, stam, kruin
- ...
- OWna6 Het weer en het klimaat waarnemen, onderzoeken, beschrijven en vergelijken; aantonen hoe leefgewoonten mee bepaald worden door het weer en het klimaat.
- Natuurlijke verschijnselen, waaronder weersomstandigheden, die een bepaald seizoen kenmerken waarnemen en illustreren.
  - Het weer onderzoeken en beschrijven zoals het zich op een bepaald moment voordoet - de weers-elementen waaronder temperatuur, neerslag, windsnelheid, windrichting en bewolking over een bepaalde periode waarnemen, meten en vergelijken.
- OWna8 Natuurlijke verschijnselen en gangbare materialen waarnemen, onderzoeken en herkennen in de omgeving.
- Een explorerende en experimenterende aanpak tonen om meer te weten te komen over de natuur.

Muzische ontwikkeling – Muzische grondhouding

- MUgr1 De wereld open benaderen met aandacht voor en goesting in het kunstzinnige, de verbeelding, de creativiteit en het esthetische.
- Gevoeligheid ontwikkelen voor het kunstzinnige in de wereld en nieuwe kunstervaringen toelaten - interesse tonen in kunst en ervan genieten - beseffen en aanvaarden dat de beleving van kunst persoonsgebonden is.

- MUgr2 Durven fantaseren en verbeelden.
- Plezier beleven aan het bewust aanspreken van de verbeeldingskracht - durven afstappen van het gewone, van het gebruikelijke en verbeelding durven inzetten in de vormgeving
- MUgr4 Overall muzische mogelijkheden zien en benutten.
- Alert zijn voor muzische impulsen en verwonderd zijn over muzisch initiatief dat anderen nemen - actief inspelen op de muzische mogelijkheden die zich aandienen.

Muzische ontwikkeling – Muzische geletterdheid

- MUge1 De wisselwerking tussen muzisch beschouwen en creëren illustreren.
- De wisselwerking van beschouwen en creëren bewust ervaren tijdens het muzisch proces en hierover communiceren - bewust op zoek gaan naar (kunst)impressies om de eigen creatie te versterken, reflecteren over de wisselwerking tussen beschouwen en creëren.
- MUge5 Muzische domeinen, hun werkvormen en vormgevingsmiddelen ontdekken, doelgericht kiezen en combineren om zich expressief te uiten.
- Gericht onderzoeken welke domeinen, (combinaties van) werkvormen en vormgevingsmiddelen geschikt zijn om zich uit te drukken - deze inzetten om met anderen te communiceren.

Muzische ontwikkeling – Muzische vaardigheid

- MUva3 De technische en expressieve vaardigheden die nodig zijn om zich muzisch uit te drukken in beeld, muziek, dans en drama verfijnen.
- Tekenen
    - o Oefenen in het schetsen, ontwerptekenen en fantasietekenen met verschillende materialen.
  - Drama
    - o Experimenteren met het beschrijven van een personage of situatie die anderen uitbeelden - oefenen op het spelen en improviseren van een non-verbale scène door expressief gebruik van het lichaam en mimiek.

Ontwikkeling van oriëntatie op de wereld – Oriëntatie op tijd

- OWti4 Vaststellen en uitdrukken hoe de geschiedenis doorwerkt in de samenleving van vandaag en morgen en hoe je als mens deel uitmaakt van de geschiedenis.
- Actuele toestanden, gebeurtenissen en erfgoed uit de omgeving verbinden met het verleden
- OWti5 Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe de werkelijkheid verandert en de kennis erover evolueert in de tijd.
- Onderzoeken en illustreren hoeveel dingen, fenomenen en gebeurtenissen van nu gelijkenissen en verschillen vertonen met vroeger.

Ontwikkeling van oriëntatie op de wereld – Oriëntatie op ruimte

- OWru6 Kaartbegrip, oriëntatie- en kaartvaardigheid ontwikkelen.
- Algemene oriëntatie- en kaartvaardigheid.
    - o Voor hen bekende plaatsen kunnen terugvinden op een plattegrond of luchtfoto.
  - Situeren op een kaart.
    - o Interesse tonen voor het situeren van voor hen betekenisvolle plaatsen op een kaart.
- OWru7 Als vaardige voetganger of fietser de verkeersregels kennen en toepassen en de veiligheid van verkeerssituaties in de omgeving inschatten.
- In de eigen omgeving plaatsen herkennen waar men veilig kan spelen en waar niet - zich er (onder begeleiding) veilig gedragen.
  - Gevaarlijke verkeerssituaties in de ruimere school- en thuisomgeving kennen en herkennen.
- OWru8 Een reisweg volgen, uitstippelen en begrijpelijk verwoorden.
- Een door anderen beschreven, eenvoudige reisweg volgen - zelf een vertrouwde reisweg in de omgeving begrijpelijk verwoorden zodat anderen die kunnen volgen.
  - Een reisweg tussen twee plaatsen begrijpelijk verwoorden en aanduiden op een plattegrond of een eenvoudige kaart zodat anderen die kunnen volgen.

Ontwikkeling van een innerlijk kompas

- IKvk1 Plezier beleven en voldoening ervaren bij spelen, leren en leven.

Ontwikkeling van initiatief en verantwoordelijkheid

- IVoc1 Nieuwsgierig zijn naar en bereidheid tonen om het nieuwe te ontdekken en erover te leren.
- Zich onbevagen en spontaan openstellen voor het nieuwe - zich laten inpalmen door verrassende dingen rondom hen - zich in het verkennen en beoordelen van nieuwe dingen niet laten leiden door clichés en vooroordelen.
  - De wereld aandachtig en met een gerichte interesse tegemoet treden - zich verwonderen over elke nieuwe ontdekking - op zoek gaan naar vertrouwde herkenningspunten en houvast.
  - (Aangeboden) kansen om te exploreren en te experimenteren aangrijpen.
  - Nieuwe ervaringen met anderen delen.
- IVoc2 Exploreren en experimenteren in de wereld rondom zich.
- Genieten van exploreren en experimenteren - een onderzoeksgerichte houding aannemen.
  - De wereld rondom zich speels, fantasierijk en onbevagen exploreren - bereidheid tonen om met het eigen lichaam, materialen, voorwerpen en technieken en technische systemen te experimenteren om er de mogelijkheden van te ontdekken - zich verwonderen over de mogelijkheden die men ontdekt door actief te exploreren en te experimenteren.

- Actief exploreren vanuit een innerlijke drang om te weten en te leren - vanuit een intentie experimenteren (om iets te weten te komen).
- Experimenteren en exploreren zonder gefocust te zijn op een vooraf bepaald eindresultaat of eindproduct - intentioneel exploreren en experimenteren om iets na te gaan of te weten te komen, van tastbaar naar minder tastbaar en abstract.
- Experimenteren met combinaties van materialen, technieken ... en zo nieuwe mogelijkheden ontdekken - met nieuwe ogen naar vertrouwde dingen kijken en zo nieuwe mogelijkheden ontdekken - via experimenteren ervaren hoe bepaalde dingen op elkaar ingrijpen en beïnvloeden.
- Zelf kansen en condities creëren om te experimenteren en te exploreren.
- Door te onderzoeken en te ontwerpen nieuwe mogelijkheden ontdekken - willen experimenteren (vrij en gericht).

IVoc3

Onderzoeksvragen formuleren, naar een antwoord zoeken en bevindingen formuleren.

- Onderzoekend leren: zich laten inpalmen door nieuwe dingen uit de omgeving - onderzoeksvragen stellen - een onderzoeksuitkomst voorspellen - een onderzoeksstrategie bedenken en uitvoeren - experimenteren en exploreren - onderzoeksresultaten en bevindingen bundelen - verslag uitbrengen en een conclusie formuleren, een antwoord op de onderzoeksvraag geven - over het onderzoek en de resultaten en bevindingen ervan met anderen communiceren - met de resultaten en bevindingen aan de slag gaan.

Motorische en zintuiglijke ontwikkeling

MZzo1 Gericht en intens waarnemen met de zintuigen.

MZzo2 Adequaat reageren op zintuiglijke impulsen.

- Uit een veelheid van prikkels die prikkels selecteren die er op dat moment toe doen - gericht aandacht geven aan die prikkels en er al dan niet op reageren.

